

Тема: Роль туристів в охороні навколишнього середовища.

Мета: розширити знання гуртківців про вплив людини та її діяльності на екосистеми; розвивати логічне мислення, творчу активність учнів; формувати вміння працювати з нормативними актами та застосовувати їх на практиці; виховувати в учнів розуміння важливості належності до громадянства та гордості за приналежність до українського громадянства; усвідомити, що співпраця та відповідальність є важливими складовими захисту довкілля та прав людини.

Форма проведення: бесіда (конференція в zoom)

План заняття

1. Негативні наслідки впливу туристичної діяльності на компоненти довкілля.
2. Заходи щодо зменшення негативного впливу туристичної діяльності на довкілля.
3. Поняття про екологічний туризм та подальші перспективи його розвитку.

Епіграф до уроку.

« Я зрозумів, що не один
Існую я в людському морі,
В громаді, наче в добрім хорі,
Почесне місце є для всіх
І для дорослих, і малих,
Для бідняків і багатів
У світі є закон один:
Людина – це громадянин.»

І.Кушнірчук

Хід заняття

І. Актуалізація опорних знань.

1.1. Привітання. Створення робочого настрою.

1.2. «Практичність теорії»

Якось на заході сонця прогулювався пляжем біля океану один старий чоловік. Шторм щойно вщух, і чоловік насолоджувався свіжим морським бризом. Ішов він, замислений, берегом, аж раптом помітив дитину. Хлопчик щось підбирав з піску та кидав у воду. Старому стало цікаво, що ж хлопчина робить. Тому він підійшов ближче й побачив, як той підняв з піску морську

зірку й кинув її у море. Лише тоді старий звернув увагу на те, що весь пляж був завалений сотнями, а може й тисячами морських зірок. «Що ти робиш? – вигукнув чоловік. – Ти ж мала дитина, а тут розкидано тисячі морських зірок. Чи ти дійсно гадаєш, що можеш щось змінити?». Хлопець глянув на нього, підняв чергову морську зірку, жбурнув її в океан і сказав: «Для цієї морської зірки я щойно змінив усе!».

?

А як би ви вчинили в такій ситуації?

Як людина повинна ставитися до інших видів тварин?

1.3. Повідомлення теми уроку: «Роль туристів в охороні навколишнього середовища.» Визначення разом з гуртківцями мети і завдань уроку.

1.4. Визначення очікуваних результатів

«Мікрофон»

?

– Проаналізуйте епіграф до уроку.

Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

II. Основна частина.

2.1. Обговорення. Метод «Прес»

- Як ви вважаєте, що буде, якщо у місцевості, де ви живете, не будуть рости рослини та не буде зелених насаджень?
- Як ви вважаєте, хто несе відповідальність за збереження екології навколишнього середовища?

2.2. Створення дерева ідей. Гуртківці на листочках паперу створюють дерево ідей, за які речі, що стосуються навколишнього середовища місцевості їх проживання, кожен з них може нести відповідальність.

2.3. Обговорення.

- Що означає поняття «нести відповідальність»?
- Які будуть наслідки, якщо людині бракує відповідальності?

Проміжний підсумок. Підводимо до розуміння того, що кожен відповідає за природний життєвий простір і що відповідальність є демократичною участю.

2.4. Рефлексія. Практика на прикладах .

Вправа «Права людини та навколишнє середовище».

1. Пояснити зв'язок між забезпечення прав людини і навколишнім середовищем та розкрити механізми захисту довкілля.
2. Висловитися щодо «навколишнього середовища», про що ви думаєте у першу чергу, коли чуєте цей термін? Які проблеми спадають вам на думку?

Робота в чотирьох групах.

1. Прочитайте інформацію про міжнародні документи, що стосується захисту навколишнього середовища (одна група – один документ).
2. Визначте, яка мета міжнародного документу по захисту довкілля?
3. Про які права людини йде мова в документах?
4. Визначте три умови, необхідні для реалізації цих документів?

Перша група. Стокгольмська Декларація, ухвалена у 1972 р. на Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього довкілля, може вважатися початком підходу до захисту навколишнього середовища на основі права. Декларація сформулювала принцип про те, що «людина має основне право на свободу, рівність і сприятливі умови життя в довкіллі, якість якого дозволяє вести гідне життя, вона несе головну відповідальність за охорону і поліпшення довкілля на благо нинішнього і майбутніх поколінь». Чи можна кожному в світі вести гідне життя у відповідних умовах без руйнівних наслідків для навколишнього середовища? Якщо так, то яким чином? Руйнування довкілля може бути, значною мірою, як результатом економічного занепаду, так і розвитку. Наприклад, відсталість та подальша бідність призводять до вирубки лісів, оскільки населенню необхідно видобувати дров'яне паливо для приготування їжі та обігріву. Маючи недостатню кількість пасовиськ, вони знищують сільськогосподарські землі. Неадекватна обробка стічних вод та нагромадження сміття ведуть до зменшення кількості питної води. Відсутність відповідної освіти підриває прагнення нації мати більш чисте навколишнє середовище. Розвиток, з другого боку, атакує навколишнє середовище іншим чином. Економічні досягнення стимулюють знищення лісів та переселення етнічного населення і максимальну експлуатацію природних ресурсів. Індустріалізація забруднює повітря, воду та атмосферу токсичними та хімічними викидами під час виробництва та споживання, і все це робиться в ім'я прогресу.

Друга група. У 1989 році «Брунтлендська доповідь» Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку намагалася вирішити внутрішні суперечності між навколишнім середовищем та розвитком через принцип сталого розвитку, що визначається як «розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не наражаючи на ризик здатність майбутніх поколінь задовольняти їх власні потреби». Доповідь слугувала основою для проведення у 1992 році Конференції ООН про навколишнє середовище та розвиток, на якій було прийнято Декларацію Ріо-де-Жанейро щодо

навколишнього середовища і розвитку. Декларація (відома як «Порядок денний на XXI вік») була планом дій, які уряди, організації та окремі особи мали виконати на глобальному, національному або місцевому рівні у кожній сфері, де людина здійснює вплив на навколишнє середовище.

Третя група. Орхуська Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, була погоджена Європейською економічною комісією ООН у 1998 році. Конвенція була ратифікована у 40 країнах та Євросоюзі. Це перший міжнародний договір, що визнає право «кожної людини нинішнього та майбутніх поколінь на життя в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту». Документ також визнає право на доступ до інформації з питань навколишнього середовища, участь у вирішенні екологічних питань та доступ до незалежних судів щодо рішень з питань навколишнього середовища. Незважаючи на той факт, що конвенцію було ратифіковано лише країнами Європи та Центральної Азії та слабкий механізм моніторингу, цей документ має глобальну значущість завдяки поєднанню питань навколишнього середовища з правами людини.

Четверта група. Підхід із позицій прав людини, який би гарантував головну роль принципів справедливості і рівності прав та обов'язків, багатьма вважається перспективним кроком вперед на шляху до захисту навколишнього середовища. Проте протягом багатьох років активісти та інші учасники екологічного руху стверджували, що цієї умови недостатньо. Їхня точка зору полягає в тому, що якщо людське життя та здоров'я є метою захисту навколишнього середовища, тоді навколишнє середовище може бути захищено внаслідок та лише тією мірою, що необхідна для захисту людини. Наприкінці 2009 року Всесвітня народна конференція з питань кліматичних змін та прав Матері Землі, в Болівії, спрямувала на розгляд в ООН Універсальну Декларацію Матері Землі (2010). Стаття 2 проголошує, що «Мати Земля має право на існування, продовження циклу життя, збереження своєї самобутності структур, функцій та процесів, які підтримують всі форми життя».

2.5. Завдання для учнів:

Прочитайте концепцію «П'яти свобод» одомашнених тварин.

Концепція «П'яти свобод» — використовувана в багатьох країнах система оцінки благополуччя одомашнених тварин. Вона передбачає такі свободи:

1. Свобода від голоду і спраги — шляхом надання доступу до води та їжі, які підтримують гарне здоров'я й активність.
2. Свобода від дискомфорту — шляхом надання відповідного середовища для проживання, включаючи житло і місце для сну та відпочинку.
3. Свобода від болю, травм або хвороби — шляхом проведення превентивних заходів або ранньої діагностики та лікування.

4. Свобода природної поведінки — шляхом надання достатнього місця, відповідних сприятливих умов і пристосувань, а також компанії щодо подібних до себе.
5. Свобода від страху і стресу — шляхом забезпечення відповідних умов і відносин, які виключають моральні страждання.

?

Оцініть умови утримання ваших (або ваших знайомих) домашніх вихованців. Чи відповідають вони «П'яти свободам» тварин?

Висловлювання учнів

?

Які почуття повинна проявляти людина по відношенню до тварин (природи)? (доброзичливість, жаль (жалість), співчуття (симпатію) і дбайливість по відношенню до природи).

Що означають ці почуття?

(Доброзичливість означає здатність і схильність людини надавати першорядного значення досягненню блага природи. Жаль означає схильність людини почувати смуток чи зневіру, побачивши страждання живих істот, а також схильність утримуватися від заподіяння зла чи шкоди іншим живим істотам чи екосистемам. Співчуття і дбайливість досить тісно пов'язані моральні якості, що припускають занепокоєння про благополуччя природи, готовність узяти на себе відповідальність сприяти благу природи і захищати її).

- Екологічна етика

?

Пригадайте, що таке етика.

(Це система норм моральної поведінки людини)

Як ви розумієте вираз «етичне ставлення»?

(гуманне, доброзичливе ставлення)

Як ви розумієте вираз «екологічна етика»?

Розповідь керівника гуртка:

Екологічна етика — це насамперед стримуючі моральні принципи. Вони пробуджують совість людини, викликають співчуття, нагадують про те, чого робити не варто. Моральні принципи дитини чи дорослих не дозволяють страждати птахів, звірів, комах. Отже, екологічна етика — це вчення про моральні відносини людини з природою, рівноправність і рівноцінність живого, обмеження прав і потреб людини.

Ми звикли до того, що поряд з нами живуть коти, собаки, кури, качки тощо. Ставлення людини до тварини ніколи не зводилося лише до того, щоб одержати від них користь.

Гуманне, етичне відношення до тварин і рослин ґрунтується на переконаннях, що тварини і рослини заслуговують на те, щоб ураховувалися їх основні права та інтереси незалежно від користі, яку вони приносять людям.

А як ви ставитеся до тварин? Це ми дізнаємося за допомогою гри «Тварини сказали б про мене...».

2.6. Гра «Тварини сказали б про мене...»

За хвилину почнеться гра, у якій учасникам потрібно схарактеризувати свої позитивні риси від імені тварин.

Учні повинні висловлюватися по черзі. Спершу слід назвати своє ім'я. А потім закінчити речення: «Тварини сказали б про мене...». Наголосіть, що говорити можна лише про позитивні риси своєї вдачі, характеру, зовнішності тощо. Головне – це має бути позитивна ознака! Учні можуть назвати конкретних тварин, від імені яких вони оцінюють своє ставлення до них.

Бажано, аби риси, які називатимуть учні, не повторювалися.

- В кожного з нас є риси, завдяки яким ми можемо сподіватися на любов тварин. Важливо не втрачати ці риси, а, навпаки, удосконалювати, розвивати, примножувати.

- Дякую всім за участь у вправі.

- Велику роботу з популяризації знань з галузі екологічної етики проводить організація ПЕТА (People for the Ethical Treatment of Animals — «Люди за етичне ставлення до тварин») – потужна міжнародна зоозахисна організація, яка має прихильників у 20 країнах. Вона фінансує видання підручників і посібників з екологічної етики, проводить просвітницьку роботу серед різних груп населення із захисту прав тварин.

ПЕТА – «Люди за етичне ставлення до тварин»

Їх бояться всі, хто носить дороге хутро. Погодьтеся, стати жертвою банки з фарбою за те, що носиш шубу з горностаю, – не надто приємно. Проте активісти ПЕТА відомі не лише своїми радикальними настроями.

Вони вважають, що їхня головна місія – захистити всіх тварин на Землі. ПЕТА розшифровується як «люди за етичне ставлення до тварин». Організацію створили у 1980 р. У її складі близько 2 млн осіб. Вони виступають проти жорсткого ставлення до тварин, проти порушення прав братів наших менших та проти дослідів над тваринами. За час свого

існування організація змогла заручитися підтримкою багатьох знаменитостей, серед яких і экс-дружина Пола Маккартні Хізер Міллс.

«Коли тварин убивають задля того, аби використати їхню шкіру для одягу, – це не гуманно, це варварство і це необхідно негайно припинити», – вважає активістка ПЕТА Хізер Міллс.

Серед успіхів ПЕТА – заборона боїв биків у Барселоні. Упродовж кількох років вони влаштовували так звані «Голі пробіги», участь у яких міг взяти кожний охочий.

«Це не бої биків, а вбивство беззахисних тварин! Їх повільно вбивають на арені, на очах у тисяч людей. І це називають спортом», – каже активіст ПЕТА Юрген Фаульман.

ПЕТА звинувачують за надмірно контroversійні акції. Вони неодноразово зривали покази мод та обливали фарбою дорогі шуби. Проте захисники прав тварин свято вірять: для захисту братів наших менших годяться всі засоби, навіть радикальні.

Розповідь учителя:

Купуючи хутряні вироби, ми часто не замислюємося над тим, яких мук зазнають тварини, проливаючи свою кров заради моди, перш ніж з їхнього хутра пошиють одяг.

Для отримання однієї шуби вбивають:

- 18 бобрів
- 18 лисиць
- 55 норок
- 27 єнотів
- 25 видр
- 100–250 білок
- 4 вовки
- 8 тюленів
- 60 куниць
- 14 рисей
- 170 шиншил
- 7 пум
- 11 борсуків

- 50 тхорів
- 18 собак
- 25 домашніх кішок

2.7. «Мозковий штурм»

Чи може краса бути настільки жорстокою?

Назвіть основні екоетичні принципи відносин «людина-природа».

1. Не зашкодь.
2. Не втручайся.
3. Принцип порядності.
4. Принцип дотримання прав природи.
5. Принцип справедливого відшкодування.

Іноді з вами можуть статися прикрі випадки, коли дикі тварини завдадуть вам неприємностей. Ворони й сороки можуть украсти їжу, вовк загризе вашого собаку, оса вжалить. Не потрібно відповідати злом на подібні дії тварин, тому що вони роблять це інстинктивно, несвідомо, ненавмисно, й до того ж, мають право на відсутність відповідальності перед людиною.

2.8. Бесіда «Роль туриста в охороні навколишнього середовища»

- Як ви вважаєте, яку роль можуть відігравати туристи у навколишньому середовищі: позитивну чи негативну?

Несвідомі туристи завдають шкоди навколишньому середовищу, забруднюють його відходами своєї життєдіяльності. Необережні дії туристів часом призводять до пожеж і руйнацій. Неорганізований (дикий) туризм буває причиною забруднення води у криницях і водоймах. Використання різних видів транспорту у туризмі негативно впливає на стан повітря, призводить до небажаних змін у складі місцевої флори й фауни тощо. Місцеві комунікації часом страждають від перевантаження

Коли у районі відпочинку збирається велика кількість туристів, системи очищення та видалення стічних вод бувають перевантажені і це є причиною неконтрольованого викиду брудних стоків до водойм.

Вплив туристичного транспорту на природне довкілля виявляється через викиди в атмосферу шкідливих газів автомобілів, підвищення рівня шуму, а також через будівництво нових доріг, стоянок автозаправних станцій і станцій технічного обслуговування. Викиди забруднюють повітря (в атмосфері з'являється вуглекислий газ, важкі метали, сполуки хлору, фтору, ртуті, миш'яку), що призводить до зникнення рідкісних видів рослин, різних мікроорганізмів, переміщення в інші місця диких звірів. Надмірний шум

відлякує їх, наприклад, шум силою 40-60 децибел викликає хвилювання, зменшує час відпочинку, апетит. При 65 децибелах спостерігається роздратування вегетативної і гормональної систем, при 75 - відбуваються глибші розлади. Внаслідок дії шуму у ссавців зменшується кількість молока, сповільнюється приріст молодняка, відбуваються передчасні пологи. Від шуму реактивного літака гинуть личинки бджіл, бджоли втрачають орієнтацію, у пташиних гніздах тріскається шкаралупа яєць.

Ще у 1983 р. ВТО визначила п'ять ситуацій, коли туризм спричиняє шкоду довкіллю: 1. Зміни в екологічній ситуації районів, де природне середовище було у доброму стані з точки зору природи, культури й людини; 2. Спекулятивний натиск, який призводить до знищення пейзажу і природного життєвого середовища; 3. Зайняття місця та виконання робіт, які призводять до незворотних процесів у користуванні землею; 4. Шкода для традиційних цінностей в охоплених туризмом зонах і зниження стандарту в людському вимірі при існуючому розвитку; 5. Значні обсяги, що розростаються і збіднюють якість середовища охопленого туризмом району. Одними з найпоширеніших туристичних занять є відпочинок, ігри, товариські зустрічі на природі. Це призводить до: о витоптування, пошкодження рослин, ґрунту від вогнищ, відлякування звірів; о винесення грибів, ягід, квітів; о занесення органічних і неорганічних матеріалів (харчових відходів, паперу, металу, скла тощо), нових органічних видів (насіння, тварин). Найгірший вплив має витоптування. Присутність навіть однієї людини не минає для довкілля безслідно. Ущільнюється ґрунт, спресовується підстилка, гинуть сходи; збір грибів, ягід, квітів зменшує можливість самовідновлення рослин; зламана гілка, зарубка чи 6 насічка на стовбурі спричиняють зараження дерев хворобами і шкідниками. Звичайно, вплив однієї людини чи групи людей ззовні малопомітний, оскільки раніше чи пізніше все відновлюється до попереднього стану. Проте при масовому напливі людей процеси відновлення відбуваються повільніше, аніж процеси руйнування. Насамперед витоптується (ущільнюється, перетирається і руйнується) лісова підстилка на ділянках, які інтенсивно відвідують відпочивальники; її маса зменшується удвічі й більше разів. Пошкоджуються корені та кореневища рослин, які знаходяться в підстилці або безпосередньо під нею. У лісах зникає багато типових трав, а на їх місці з'являються бур'яни. Корінні лісові трави - пролісок, ряст, анемона, купина та інші - ламкі. При витоптуванні зменшується повітромісткість ґрунту. Внаслідок ущільнення ґрунту, особливо глинистого чи суглинистого, в нього погано проникає волога, збільшується глибина його промерзання, утруднюється постачання кореневої системи киснем, погіршуються інші необхідні для її росту умови, у коренів зменшується кількість всмоктувальних закінчень, подача води у крони дерев, зростає поверхневий стік води, з'являється ерозія ґрунту, яка призводить до утворення ярів. Істотно погіршуються умови існування ґрунтових мікроорганізмів, зменшується чисельність мезофауни. Під впливом

інтенсивної рекреації поступово зменшується кількість листя на деревах, укорочується хвоя, знижується приріст по діаметру і у висоту, з'являється суховершинність. Частина дерев всихає, довговічність деревостану зменшується, порушується його ярусність, змінюється породний склад, а отже, затримується природне відновлення рослин. У лісах, які інтенсивно використовуються для відпочинку, зникають гриби і ягідні рослини, стає менше птахів, які гніздяться на землі та в нижньому ярусі (співочий дрізд, соловей, синьошийка та ін.), погіршуються умови існування для багатьох інших представників тваринного світу, збільшується кількість комах-шкідників. Іншими негативними наслідками є засмічення, яке погіршує естетичний вигляд і санітарно-гігієнічний стан довкілля. Від необережного поводження з вогнем виникають лісові пожежі, які знищують ландшафти, призводять до появи ерозії (через знищення рослинного покриву). Вирубування дерев для заготівлі дров призводить до зникнення невеликих звірів, знеліснення, зміни екосистем, ерозії. Через постійний галас відпочивальників відлякуються звірі. Кожний турист прагне взяти сувенір на пам'ять, що призводить до знищення цінних природних об'єктів. Прикладом може бути г. Кара-Даг у Криму, де до відкриття національного парку відвідувачі по-варварськи вирубували цінні мінерали і коштовне каміння зі скель.

- Як ви вважаєте, що кожен з нас, туристів, може змінити задля охорони навколишнього середовища? (Відповіді гуртківців)

«Вправи для профілактики зорової втоми і короткозорості»

1. Подивитись прямо перед собою на класну дошку 2-3 с, перевести погляд на кінчик носа на 3-5 с. Повторити 6-8 разів.
2. Закрити повіки. Протягом 30 с проводити їх масаж кінчиками вказівних пальців.

III. Заклучна частина заняття

3.1. «Уявіть собі світ...»

Уявіть собі світ, у якому немає ані рослин, ані тварин. Ви прокинулися вранці, спитнівши під синтетичною ковдрою, одягли яскравий, але такий же синтетичний одяг, визирнули у вікно... Ані деревця, ані травинки, ані цвірінкання горобців – лише асфальт, камінь, гуркіт машин...

Запропонувати учням продовжити фантазувати, допомагаючи їм запитаннями:

Що їдять люди?

Із чого виготовляють меблі, одяг?

Як відпочивають?

Чим милуються?

На закінчення хочеться звернутися до Вас такими словами.

Якщо є світло в душі,
Буде краса в людині,
Якщо є краса в людині,
Буде гармонія в домі,
Якщо є гармонія в домі,
Буде порядок у нації,
Якщо є порядок у нації,
Буде мир у світі.

Домашнє завдання – зробити два малюнки на таку тематику: яке довкілля ви хотіли б мати? яке довкілля не хотіли б мати?

Фото виконаних ЗАВДАНЬ надсилайте мені у вайбер 0957934100!!!